

EDAT - BAĞLAÇ - ÜNLEM

EDAT (İLGEÇ)

Yalnız başına anlamları olmayan, anlam ve görevleri daha çok cümle içinde, birlikte bulundukları sözcüklerle ortaya çıkan, sözcükler arasında ilgi kurmaya yarayan sözcüklerde edat denir.

yalnız, ancak, sadece, sade, tek, bir, için, diye, üzere kadar, denli, gibi, ile, değil, den beri, e kadar

Cebinde yalnız yol parası vardı.
Adamın demir gibi bileği vardı.

BAĞLAÇ

Tek başlarına anlamları olmayan, cümleleri ya da eş görevli kelime veya kelime öbeklerini birbirine bağlayan sözcüklerdir.

açıkkası ama ancak bile çünkü dahi de demek ki fakat gene gerek...gerek(se) ha.....ha hâlbuki hatta hele hem hem de hem.....hem (de) ile ise kısacası ki lâkin madem(ki) nasıl ki ne var ki ne yazık ki ne.....ne (de) nitekim oysa oysaki öyle ki öyleyse üstelik ve veya veyahut ya da ya....ya (da) yahut yalnız yeter ki yine yoksa zira

Biraz müsaade etsen de işime baksam.
Meyveler güzel, yalnız biraz renksiz.

ÜNLEM

Kimi zaman sevinme, kızma, korkma, acıma, şaşma gibi ansızın beliren duyguları; kimi zaman da birtakım doğa seslerini yansıtmaya yarayan sözcüklere ünlem denir.

a / aa, ah, vah, aman,
ay, ayol, bravo, e, eee, eh, hay, ha, hah, eyvah, hadi / haydi, heyhat, keşki, oh, of, öf, püf, tu / tü, ya, ulan, tüh, yuh / yuha, yazık, vallahi: Aaa, çocuklar bakın! Kızmaz a!

Ah, öyle yorgunum ki!
Eh, hayırlısı neyse o olsun!

ALİŞTIRMA

*Aşağıdaki cümlelerde yer alan edat bağlaç ve ünlemleri bularak altlarına yazınız.

Kirtasiyeden kalem ile defter alacağım.

(ile / Bağlaç)

Bu cevabı yalnız sen verebilirdin.

(...../.....)

Haydi yürüyelim arkadaşlar.

(...../.....)

Anlatırım, yalnız dinlemelisiniz.

(...../.....)

Yağmur yağmasına rağmen gittiler.

(...../.....)

Aman sakın uyandırmayın.

(...../.....)

Bu işin altından ancak o kalkabilir.

(...../.....)

Bu konuda sadece sana güveniyorum.

(...../.....)

Ah, şimdi Erzurum'da olmak vardı.

(...../.....)

Biraz yorgundu ancak ders çalışmalıydı.

(...../.....)

Oo, ne güzel bir ev burası.

(...../.....)

Sen de biliyorsun bu işi ben de.

(...../.....)

Ben seni dinledim halbuki sen ne yaptın.

(...../.....)

Eyvah fırında poğaçaları unuttum.

(...../.....)

ETKİNLİK

***Aşağıdaki cümlelerde edatların cümleye kattığı anlamları bulunuz.**

yaklaşık, amaç, sebep, birliktelik, kişisellik

Kar yağdığı için okullar tatil. (.....)

Bana göre tiyatro, bir hayattır. (.....)

Konsere ailesi ile gidecekmiş. (.....)

Saat dokuz gibi seni ararım. (.....)

Ders çalışmak için odasına gitti. (.....)

***Aşağıdaki cümlelerde bağlaçların cümleye kattığı anlamları bulunuz.**

Sitem, koşul, olumsuzluk, başkaları gibi, endişe

Arkadaşım da bize gelecekmiş. (.....)

Dışarıya çık ama geç kalma. (.....)

Bu yemeği yiyecek mi ki? (.....)

Tatile gitmiş de beni aramamış. (.....)

Onu ne annesi ne babası aradı. (.....)

*** Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin türlerini (edat bağlaç ünlem) yazınız.**

Buraya otobüs ile gelmiş. (.....)

Hangi gün sular aktı ki?. (.....)

Ay vallahi boğulacağım. (.....)

Yaptıkların burama kadar geldi. (.....)

Burası güzel fakat yağmurlu. (.....)

Bu ipleri yalnız Zeynep çözer. (.....)

Beni ancak sen anlarsın kardeş. (.....)

TEST

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlem vardır?

- A) Ne vardı diyorum ah bir dönseydin son anda.
- B) Yalnızlık üşümekmiş, yalnızım üşüyorum.
- C) Uçurummuş sensizlik, tut beni düşüyorum.
- D) Bütün maviler sensiz şimdi her şey düş rengi.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat yoktur?

- A) Sürekli uzlaşmaz ve kırıcıydık birbirimize karşı.
- B) Karşı kıyının ışıkları ateşböcekleri gibi yanıyor.
- C) Belki de korkmam gerektiği kadar korkmuyorum.
- D) Bütün iyimserliğime rağmen bir kaygı var içimde.

Bir ben varım artık bu yeşil kıtada, bir sen
Rüzgâr ile sudur başka bir âhenk iştirsen.

“İle” sözcüğü aşağıdaki dizelerin hangisinde, bu dizelerdekiyle aynı tür ve görevde kullanılmıştır?

- A) Ne sal iledir, ne mal iledir
Beyim ululuk kemâl iledir.
- B) Güneş balçık ile asla sıvanmaz
Hakikat acıdır bir dem tatlanmaz.
- C) Çıktım yücesine seyran eyledim.
Dost ile gezdiğim çöller perişan.
- D) Rüya ile hayal arasında
Yalnız sen varsın yavrum.

- I. Kendimi bu kozanın içine eskisi kadar rahat bırakamıyordum.
- II. Kendisiyle gizli gizli alay ettiğimi mi düşünüyordu.
- III. Kapılarla ve evlerle ilgili kâbuslar görüyordum.
- IV. Fikirler gerçekliğini ve korkutuculuğunu kaybediyordu.

Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisinde hem edat hem de bağlaç vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde "yalnız" sözcüğü hem edat hem de bağlaç görevinde kullanılmış izlenimini vermektedir?

- A) Yalnız perilerin diyarından şarkılar getirirdi.
- B) Kendisi ortada yok, ah, yalnız gölgesi var.
- C) Yalnız yaşardı konak yavrusu eski evinde.
- D) Sokakta yalnız dostlarını tanır, onlarla konuşurdu.